

Södertörns högskola | Kandidatuppsats 15 hp

Utbildningsvetenskap avancerad nivå | Höstterminen 2011

Genus i barnboken

En undersökning om hur flickor och pojkar
skildras i barnböcker

Av: Anna Gustafsson

Handledare: Lena Lind Palicki

Abstract

Gustafsson Anna (2011) *Gender in children's books – a study about the portrayal of boys and girls in children's books*. Stockholm: Södertörns högskola HT2011

Supervisor: Lena Lind Palicki

The purpose of this research is to analyze six children's books from a gender perspective and thereby investigate in what way boys and girls respectively are portrayed in books.

My general question is:

How are boys and girls portrayed in children's books?

This question has been broken down into four minor questions:

What type of clothes are the people wearing? Are people predominantly male or female? Have people specific attributes which are linked to their sex? Are people performing specific actions which are linked to their sex?

In my research I have combined quantitative and qualitative methods and my theoretical framework has been gender.

This study reveals a change in children's books with respect to how the different genders are portrayed. The progression is towards a more equal portrayal but despite this, patterns typical for the respective genders shine through.

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Skolans uppdrag	2
1.2 Min syn	2
2. Syfte	4
3. Frågeställningar	4
4. Forskningsbakgrund	5
4.1 Barnlitteratur förr och nu	5
4.2 Genus i barnboken	6
5. Teori	10
5.1 Diskursanalys.....	10
5.2 Genusteori.....	10
5.3 Hirdmans genusteori	10
5.4 Connells genusteori	11
5.5 Mer om genus	12
6. Material	14
6.1 Motivering av materialurval	14
6.2 Barnbokskatalogen	14
6.3 Intervjuer	15
6.4 Intervjuerna i korthet	15
6.5 Barnböckerna som analyserats	16
7. Metod	18
7.1 Hermeneutik	18
7.2 Kvalitativ metod	18
7.3 Kvantitativ metod	19
7.4 Modeller som stöd för analysen.....	19
8. Analys.....	21
9. Slutsatser	32
10. Diskussion	36
11. Referenslista	38
12. Elektroniska källor	40

1. Inledning

Det har allt mer blivit viktigare att uppmärksamma genusrelaterade frågor i samhället. I skolans läroplan och styrdokument finns det tydliga direktiv om hur man ska arbeta med könsfrågor och jämställdhet. Men varken samhället i stort eller skolan i sig är könsneutrala.

Bilderböcker är något som de flesta av oss möter och får ta del av tidigt i livet. Det finns en uppsjö av litteratur för barn, allt från böcker för de riktigt små barnen med bara bilder i som föräldrarna ofta tidigt bläddrar i med sina barn, så kallade pekböcker till böcker med mer text och mindre bilder i för de lite äldre. Enligt Nikolajeva som är litteraturvetare är inte barnboken bara *en* genre, hon menar att det finns en enorm variation inom barnboken. Hon tar upp bland annat ABC-böcker, räkneböcker, sagor, fantasy, vardagsberättelser, djurberättelser och historiska berättelser som några av de genrer som finns (Nikolajeva 2000:48).

Jag har i detta arbete valt att studera ett antal barnböcker ur ett genusperspektiv med syftet att få syn på hur flickor och pojkar framställs i dessa böcker. Anledningen till valet av undersökningsområdet i detta arbete är att genus är ett ständigt aktuellt ämne och hela min utbildning till lärare har genomströmts av detta. I den nya läroplanen Lgr 11 kan man läsa att skolan bär ansvaret för att traditionella könsmonster inte ska upprätthållas, att alla ska behandlas lika och ges samma möjligheter att utvecklas oavsett kön (Lgr 11:8). Detta gör att denna undersökning ligger i tiden och är betydelsefull för skolans fortsatta arbete för pojkars och flickors lika möjligheter.

1.1 Skolans uppdrag

Lgr 11 ger oss som pedagoger ett flertal uppdrag att utgå ifrån i vårt arbete i skolan. Det är bland annat detta uppdrag som ligger till grund för att jag gör denna undersökning av barnböcker. Detta går att läsa i Lgr 11:

”Skolan ska aktivt och medvetet främja kvinnors och mäns lika rätt och möjligheter. Det sätt på vilket flickor och pojkar bemöts och bedöms i skolan, och de krav och förväntningar som ställs på dem, bidrar till att forma deras uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan har ett ansvar för att motverka traditionella könsmonster. Den ska därför ge utrymme för eleverna att pröva och utveckla sin förmåga och sina intressen oberoende av könstillhörighet.”

(Lgr 11:8)

1.2 Min syn

Under min uppväxt och när jag arbetat på förskola har jag haft tillgång till många olika sorters barnböcker men det var först i min utbildning jag på allvar har reflekterat över hur mycket bokens innehåll påverkar den som läser. Det jag en gång som barn läste påverkade mig och min syn på samhället, där av även bilden av vad som anses kvinnligt respektive manligt.

Detta styrks av det Bronwyn Davies som är forskare inom samhällsvetenskap. Hon menar att i de stora hela är förekomsten av uppdelningen mellan mäns och kvinnors värden hela tiden närvarande i barnböcker. När barn hör dessa traditionella berättelser överförs dessa värden, normer och egenskaper och hjälper barnet att tolka sin egen ställning i olika sociala sammanhang (Davies, 2003:66).

Vad Davies menar är att böcker som barn exponeras för påverkar deras syn på kvinnliga och manliga könsroller. Eftersom det i klartext står i förskolans och skolans uppdrag att man ska motverka traditionella könsroller i sin undervisning och verksamhet kommer dessa böcker att ha ett betydande värde.

Nikolajeva skriver att intresset för kön och genus inom barnböcker kom under 1960-70 talet. Man studerade då hur flickor och pojkar skildrades och hur deras förhållande till verkligheten var. Nyckelbegreppet i dessa studier var könsstereotyper. Med det menas att flickor och pojkar uppför sig så som de förväntas göra utifrån vilka normer som råder, till exempel att pojkar är busiga och livliga och flickor är lugna och väluppfostrade (Nikolajeva 2004:129).

Om nu skolan har som uppdrag att motverka traditionella könsmonster måste ju en väg att gå för att uppnå detta vara att välja böcker till eleverna där innehållet är jämställt och så pass

brett så att alla på något sätt ska kunna identifiera sig med budskapet boken förmedlar anser jag.

Det är med stöd av det som står i Lgr 11 kombinerat med den ständigt pågående debatten om genus och eget intresse för detta ämne som jag har valt detta undersökningsområde i mitt examensarbete.

2. Syfte

I denna undersökning har jag för avsikt att undersöka hur flickor och pojkar framställs i sex stycken utvalda barnböcker ur ett genusperspektiv. Jag kommer att undersöka karaktärerna, miljön och attributen genom bild och text. Jag kommer även att se över fördelningen mellan hur många flickor respektive pojkar som representeras i böckerna.

3. Frågeställningar

Min övergripande fråga är:

- Hur framställs flickor och pojkar i barnböcker?

Denna fråga har jag sedan brutit ned i fyra stycken delfrågor:

- Vad har personerna för kläder på sig?
- Är personerna övervägande flickor/kvinnor eller pojkar/män?
- Har personerna typiskt könsbundna attribut?
- Utför personerna typiskt könsbundna handlingar?

4. Forskningsbakgrund

I detta avsnitt kommer jag att presentera de begrepp och teorier som ligger till grund för analysen av barnböckerna. Tidigare forskning om barnböcker och barnböcker ur ett historiskt perspektiv är det som är grunden för denna undersökning.

4.1 Barnböcker förr och nu

Barnbokens uppkomst brukar man lägga till 1700-talet och upplysningstiden enligt Nettervik som är litteraturvetare. De finns de som påstår att den första barnboken kom redan 1591 men där är man oense. Upplysningstiden medförde en ny syn än tidigare på barnet där av intresset för att ge ut böcker till barn. Bondesamhället dominerade och barnen hjälpte tidigt till med att arbeta. Forskning har visat att vid sju års ålder ansåg man att barndomen var över och barnen var nu tvungna att sköta sysslor som att hämta vatten, ved och ta hand om djuren på gården. Detta kan man se spår av i sagor som *Hans och Greta* till exempel. Men det framkom även i sagorna att inte alla barn behövde arbeta. De barn som levde i överklassen skulle istället skolas in i gott uppförande som var gällande i deras fina kretsar (Nettervik 2002:6).

De första barnböckerna som kom var vuxenböcker som skrevs om på ett språk som var anpassat för barn. Barnböckerna var från början religiöst präglade för att man tidigt ville se till att forma barnen till kristna medborgare. Barnboken hade till uppgift att vara uppfostrande och förmedla god moral. En bra bit in på 1900-talet var det figurerna i barn- och ungdomsböcker som skulle vara bra förebilder och moraliska vägvisare. Barnen skulle lära sig att när man uppförde sig väl belönades man. *Pippi Långstrump* gjorde därför revolt när hon kom 1945 och det uppstod en revolution i barnbokens värld, men alla var inte positiva till Astrid Lindgrens busiga flicka. Kritiker ställde sig starkt emot att barn skulle få identifiera sig med någon som uppförde sig så illa som Pippi. Barn formas och utvecklas ständigt i samspel med sin omgivning och deras upplevelser ger dem nya intryck. En stor bit av dessa intryck kommer från just barnböcker och av den anledningen är debatten kring moral och etik i barnboken viktig att hålla vid liv. Ellen Key gav 1900 ut debattboken *Barnets århundrade* som fick stort genomslag. Hennes önskan var alla barns lika rätt till en lycklig barndom, oavsett klasstillhörighet. Hon kan ses som familjens och kärlekens budbärare. Under denna tid förbjuds barnaga, barnomsorgen växer fram och man tar lekens betydelse för barns utveckling på större allvar, 1900-talet blev barnens sekel (Nettervik 2002:9–11).

Kåreland är docent i litteraturvetenskap och skriver om hur den moderna svenska barnbokens genombrott förläggs till år 1945. Det var i samband med detta som Astrid Lindgren fick sitt genombrott med *Pippi Långstrump*. Samma år kom också den första boken om *Muminrollen* skriven av Tove Jansson. Barnboken tar sig nu ut i en helt annan form än tidigare när det kommer till stil, attityder gentemot barnet och språk. Pippi visade sig bli en symbol för det fria barnet som ställer sig emot kraven och reglerna från de vuxna. Mycket av det fostrande syftet barnboken tidigare haft är nu utsuddat (Kåreland 2001:35).

Barnboksförfattaren Lennart Hellsing tar även han upp synen på barnboken som något moraliskt som ska leda barnen på rätt spår i livet. De hade ofta ett fostrande syfte med en religiös karaktär. Folksagan var något man såg som moralisk. Hellsing själv hävdar att i folksagan skildras verkligheten som den är, där finns allt från bovar och bedragare till den vackraste poesi, inte alltid så moralisk enligt honom. Han menar dock att folksagan i sig kan bidra med en viss social förståelse men menar att den faller barnen i smaken för sitt spännande innehåll (Hellsing 1999:34–35,42).

4.2 Genus i barnboken

I detta avsnitt kommer jag att redogöra för hur genus tar sig ut i barnboken. Man kan tydligt se att det råder en samstämmighet hos forskarna angående detta fenomen.

I en avhandling skriven av Andersson och Druker, som båda är forskare och lärare i litteraturvetenskap, tar man upp att barnboken länge dominerats av pojkar. Flickor har alltid funnits med men med helt andra karaktärer och personlighetsdrag än pojkar. Flickorna har stått för de snälla, väluppfostrade och passiva egenskaperna medans pojkarna fått agera handlingskraftiga, busiga och självständiga. Man uppmärksammade denna skillnad mellan de olika framställningarna av pojkar respektive flickor i en debatt under 2000-talet. Där ifrågasatte man avsaknaden av flickskildringar. Man ville se fler böcker som innehöll starka, aktiva flickor som kunde ta för sig. I dag anser en del att skillnaderna mellan flickor och pojkar är utjämnad medans andra hävdar att den återstår (Andersson och Druker 2008:97).

Även Kåreland instämmer i enlighet med Andersson och Druker att majoriteten av huvudrollsinnehavarna är av manligt kön i barnböcker. Att då flickor oftast skildras som snälla och väluppfostrade menar Kåreland får följden att flickor i större utsträckning än pojkar kommer att sakna positiva förebilder att identifiera sig med (Kåreland 2005:25).

Nettervik skriver vidare om de skillnaderna mellan böcker för flickor respektive pojkar man kan se. Hon menar att man inte bör uppmärksamma att pojkböcker domineras av pojkar och män och tvärtom för flickböcker i första hand. Istället kan man fördjupa sig i personerna och på vilket sätt de gestaltas i böckerna, helt enkelt vilka ideal som framställs för flickor respektive pojkar. Nettervik menar att skönlitteratur alltid speglar vad författaren själv har för livsåskådning och människosyn. Litteraturen är även präglad av samhällssynen för just den aktuella tiden med allt vad de innebär. Till en början hade barnlitteraturen som uppgift att fostra barnen till goda samhällsmedborgare, särskilt viktigt var detta för pojkar som skulle växa upp till betydelsefulla män som skulle fatta de viktiga och stora besluten. Robinson Crusoe som från början var en äventyrsroman gjordes inte av en tillfällighet om till barnbok. Den handlade om Robinson som var modig och äventyrslysten, han kunde lätt bemästra de svårigheter han gick till mötes ensam på en öde ö. Precis sådana egenskaper var passande för en pojke som skulle växa upp till en ”riktig man”.

Under 1600- och 1700-talet ansågs kvinnor svaga och veka, de skulle hållas ifrån utbildning som skulle göra dem driftiga och självständiga. Flickorna skulle från början fostras till att ta hand om hemmet och barnen. Den synen avspeglade sig även i barnboken. Den första flickboken som stod i kontrast till pojkboken kom först vid mitten av 1800-talet i England och Amerika, fokus i dessa böcker ligger på familjelivet. Fortfarande in på 1900-talet skrevs det böcker som riktade in sig mot det ena eller andra könet (Nettervik 2002:99,110, 164).

Kåreland har i sin bok *Modig och stark- eller ligga lågt* (2005) skrivit om vilka typiska könsroller som förmedlas i de böcker barn kommer i kontakt med. Hon ger flera exempel på barnböcker där typiska egenskaper för respektive kön publiceras. Några exempel är att flickor är små hjälpredor medan pojkar är trotsiga och upproriska. Redan på 60-talet kom feministisk kritik mot barnboken. Det var enligt Kåreland sociologen Rita Liljeström som införde debatten om könsroller i barnboken först. Hon tog sig an några pekböcker där den rosa var för flickor och den blå för pojkar. I den rosa fanns det bilder på en potta, en tallrik och kläder medan bilderna i den blå boken skildrade fordon så som bil, flygplan och tåg. Detta menade Rita styrde in barnen på olika intressen (Kåreland 2005:25, 113).

Flickor har under sin tid i förskolan och skolan få likasinnade att identifiera sig med i barnböckerna som finns att tillgå. Majoriteten av böckerna skildrar fiktiva figurer med motsatt kön. Eftersom Kåreland särskilt tar upp hur äldre barn i sin läsning vill kunna identifiera sig och medvetandegöra sin identitet blir det ett problem främst för flickor när sådana förebilder

lyser med sin frånvaro i barnböckerna. Genom barnboken förmedlas även de förväntningar och värderingar som finns i samhället. (Kåreland 2009:82, 121).

Att pojkar framställs som busiga och äventyrslystna och flickor som snälla och lydiga är något som Nikolajeva vidhåller. Kvinnliga och manliga karaktärsdrag är motsatta varandra och går därför att sammanställa i ett abstrakt schema. Detta schema stämmer inte in på alla män och kvinnor som skildras i böcker men kan vara till hjälp när man ska granska hur könsmönster framställs. Typiska karaktärsdrag kan enligt Nikolajeva i *Barnbokens byggklossar* (2004:129) vara:

Män/pojkar	Kvinnor/flickor
starka	vackra
våldsamma	agressionshämjade
känslokalla, hårda	emotionella, milda
aggressiva	lydiga
tävlande	självupppoffrande
rovgiriga	omtänksamma
skyddande	sårbara
självständiga	beroende
aktiva	passiva
analyserande	syntetiserande
tänker kvantitativt	tänker kvalitativt
rationella	intuitiva
och så vidare	

Jag har tittat tillbaka på och tagit hjälp av detta schema på typiska kvinnliga och manliga drag när jag analyserat personerna i barnböckerna.

I en amerikansk undersökning gjord 2011 där man undersöker hur genus framställs i barnböcker på 2000-talet kom man fram till att typiska könsmönster fortfarande präglar barnboken, ofta lyser flickor och kvinnor med sin frånvaro. Pojkar skildras som huvudpersoner i ett mycket högre procentantal än flickor, det samma gäller när huvudpersonen är ett djur med manlig eller kvinnlig tillhörighet. I sin undersökning pekar de på barnbokens roll och vad den bidrar med till barnen. Barnboken och dess innehåll skapar och legitimerar den syn som tilldelas kvinnor, flickor, män och pojkar. De allra tydligaste fallen av skillnad i framställning de kunde finna i sina bokanalyser var att ”flickdjur” inte alls ansågs som lika viktiga jämfört med ”pojkdjur”. Genom att barn till största del läser böcker

med manliga karaktärer förstärks deras preferenser av vad manligt är, det kommer att leda till att de även i framtiden kommer att söka sig till böcker med huvudrollsinnehavare som är män, pojkar eller djur i manlig skepnad. Trots att de kan se en positiv utveckling över tid vad gäller jämställdhet i barnböcker är den inte tillräckligt konsekvent (www.fsu.edu 2011).

Mia Österlund är barnbokskritiker och vad man kan utläsa av hennes undersökning av barnböcker antyder hon till en utveckling i hur man utmålar flickor och pojkar. Hon menar att man kan se en balans som tidigare saknats mellan framställandet av flickor och pojkar (Österlund 2008:108).

5. Teori

5.1 Diskursanalys

I detta avsnitt kommer jag att gå in på vad diskursanalys innebär och varför jag valt denna metod för min undersökning. Diskursanalys kan ses som både metod och teori.

Fejes, docent i pedagogik och Thornberg, fil.dr i pedagogik beskriver diskursanalys som ett hjälpmedel till att göra språkets roll begriplig när vi skapar den verklighet vi lever i. Det är en användbar analysmetod att ta till när man ska undersöka hur en text är sammansatt och den bidrar till att se dolt innehåll i texten, till exempel vad som är normalt eller onormalt eller vad som inkluderas eller exkluderas. Diskursanalys kan följaktligen hjälpa till att göra oss uppmärksamma på att språket förmedlar olika värden. Språket är en bildande kraft och diskursanalysen är viktig för att skaka om det som vi i våra vardagsliv och yrkesmässiga liv tar för givet. Ett krav för att kunna använda sig av ”diskursglasögon” är att lägga tron på att ord är skuldlösa och att språket är transparent som om de vore fönster mot en objektiv sanning. Allt insamlat material inom diskursanalysen ses som språkliga uttalanden och dessa redogör för en verklighet (Fejes och Thornberg 2009:81–85).

Diskursanalys som tillvägagångssätt passar mitt analysarbete då det är en metod som får upp läsarens ögon för det dolda i text och bild, det budskap som finns underliggande blir synligt.

5.2 Genusteori

Eftersom jag har som syfte med denna undersökning att undersöka rådande föreställningar och mönster som kopplas samman med flickors respektive pojkars personlighet i barnböcker vill jag ge en orientering i vad genus är.

Till skillnad från kön som är det biologiska könet vi föds med är genus ett mycket mer komplext begrepp med många olika betydelser jag kommer därför att redovisa för hur några av dessa forskare ser på det hela. Med stöd i dessa forskares teorier kommer här att ges en allmän bild av genusforskningen.

5.3 Hirdmans genusteori

Yvonne Hirdman som är professor i historia och var den som lanserade genusbegreppet i Sverige förklarar genus kort med att säga att det är föreställningar om kvinnligt och manligt som är tidsbundna. Hon menar även att föreställningarna får konsekvenser, till exempel att samhället i det stora hela kommer att präglas av dessa bestämda könsmönster, det skapas en

könsordning. Hirdman menar att genus föds i samspelet mellan kvinnor och män, det är det hon kallar genus systemet. Det här systemet menar hon är grunden till ordningen i samhället när det kommer till ekonomi, sociala relationer och politik. Genus systemet som begrepp står för att vi och samhället är det som håller isär män och kvinnor och inte det faktum att vi har olika biologiska förutsättningar. Alla föds in i detta system som redan har skapat tydliga ramar för vad som anses kvinnligt och manligt.

Ett genussystem fortplantas genom två lagar:

1, *Dikotomin* – kvinnligt och manligt ska inte blandas.

2, *Hierarkin* – Det manliga anses vara normen. Mannen är förebilden för människan och kvinnan är undantaget.

Hirdman talar även om ett genuskontrakt. Det är ett kontrakt som överförs från generation till generation och är de föreställningar vi har om hur män och kvinnor ska bemöta varandra (Hirdman 2007:211).

5.4 Connells genusteori

Robert. W Connell är professor i sociologi och forskar kring manlighet. Han menar att både män och kvinnor rättar sig efter de förväntningar som är sammankopplade till deras kön. Kvinnligt och manligt är ett resultat av inläring, knappt kan skillnaderna mätas mellan dessa två. Connell anser att genus är en kulturell produkt av de biologiska olikheterna på könet. Familjen och staten är två exempel på det Connell kallar könsregimer. För att en förändring på genus ska ske måste könsregimerna förändra sina förväntningar på män respektive kvinnor. Han poängterar att genusproblematiken har många skepnader, det är inte så enkelt att pojkar och flickor kan delas in i homogena grupper. Båda könen kan ha problem med att passa in i det könsmonster som anses normalt för respektive kön. Vi måste enligt Connell utmana hela detta system med dess schablonmässiga mönster för att få en utveckling som innebär förändring (Connell 1999:39–45).

Man kan urskilja likheter mellan dessa två teorier genom att båda forskarna anser att genusvidmakthålls av kvinnor lika mycket som män. Hirdmans genuskontrakt kan liknas vid Connells könsregimer och de båda är överens om att för att kunna förändra genus måste dessa kontrakt och regimer förmå att överföra mer nytänkande förväntningar på hur kvinnor och män ska vara. Det är genomförbart men det är tidskrävande.

5.5 Mer om genus

Författarna till boken *Att göra kön* (2003) instämmer även de med Hirdman (2007) och Connell (1999) när de menar att kön är något som uppstår och görs i mötet med andra. Genom hela livet ingår vi i olika typer av förhandlingar, i alla möten och relationer med andra människor i det dagliga livet formas könet vi kommer att leva med. Att se sig själv som kvinna eller man är viktigt och ger oss bekräftelse om hur vi är som personer, den bekräftelsen är svår att leva utan. Kön är något vi inte kan lämna hemma när vi till exempel går till jobbet, det påverkar oss ständigt på det viset att det får betydelse utan att vi själva kan välja det (Elvin-Nowak och Thomsson 2003:16–18).

Ingen människa föds manlig eller kvinnlig. Utan man föds med en kropp som ser ut på ett visst sätt till det yttre och utifrån det gör omgivningen vissa tolkningar om att det är en pojke eller flicka som fötts. När det är fastställt så fullkomligt överöser man barnet med kläder, leksaker, tilltal och namn som anses passa detta barn. Flickorna får hjälpa mamma i köket och pojkarna förses med traktorer. Detta är något som följer med genom hela livet i till exempel yrkesval, hemarbete och personlighet. Att vara kvinnlig respektive manligt är något som är knutet till var man lever, vilken kultur man har, vilken tid man befinner sig i, klass, etnicitet och mycket annat (Elvin-Nowak och Thomsson 2003:21–22).

Bronwyn Davies i sin tur förklarar genus som något som är en social konstruktion till skillnad från det biologiska könet som man föds med. Barn använder sig av kläder, frisyrer och andra attribut för att visa vilket kön de tillhör. De kopplar starkt ihop dessa symboler till vad som anses kvinnligt och manligt (Davies 2003:30).

Att i onödan applicera könsbundna attribut så som hårspännen, speciella kläder eller andra för könet utmärkande personlighetsdrag menar Milles (2008) är att upprätthålla de könsmonster som finns. Hon framhåller att man istället ska beskriva kvinnor och män på ett nyanserat sätt och endast lyfta fram dessa andra attribut när det är väsentligt i kontexten. Karin Milles är filosofie doktor i nordiska språk (Milles 2008:66).

Österlund (2008) i sin tur menar att man kan försätta sig i något hon kallar genusparodi när man applicerar karaktärsdrag som anses flickiga på en pojke eller tvärtom. Alla egenskaper bör istället integreras på ett naturligt sätt (Österlund, 2011:107).

Sammantaget kan man se att forskarna i stort ser genus som något som konstrueras tillsammans med andra och i den miljö som omger oss. Vi vuxna bygger upp och

upprätthåller denna bild av vad som anses passande för respektive kön i det samhälle vi lever i. Exempel på det kan vara sättet vi bemöter ett nyfött barn med eller vilka leksaker och böcker vi låter barnen ha tillgång till under sin uppväxt. Det kan även vara hur vi inom familjen väljer att fördela hushållsarbetet eller vem som bär huvudansvaret för barnen.

6. Material

I detta avsnitt kommer jag att presentera mitt empiriska material, det vill säga de sex böcker som ligger till grund för analysen. Samtliga böcker har hämtats ur Barnbokskatalogen 2011/2012. Alla böcker riktar sig till barn som själva är i färd med att lära sig läsa. Böckerna innehåller mellan 15-40 sidor. Vissa har lite text per sida och flera bilder medan andra har mer text och färre bilder.

6.1 Motivering av materialurval

Anledningen till att jag valt att utgå från Barnbokskatalogen när jag gjort mitt materialurval är att jag inte vill påverka valet för mycket själv. Genom att själv handplocka böcker skulle mina egna val komma att påverka och forma resultatet för mycket.

Barnbokskatalogen har en stor spridning eftersom den ges ut till alla bibliotek i Sverige. Många skolor använder sig av den och det i sin tur leder till att ett stort antal elever kommer i kontakt med böckerna i katalogen. Barnbokskatalogen har i denna undersökning endast haft som syfte att ge mig ett uppslag där jag valt ut böcker för analysen. Jag analyserar inte Barnbokskatalogen som sådan.

I Barnbokskatalogen finns 18 böcker i kategorin ”Börja läsa” som jag valt att välja böcker ur. Jag har valt den kategorin eftersom det är en lagom kombination av text och bild i de böcker som finns med där. Av dessa böcker har jag sedan valt ut sex stycken för min analys. Tre av böckerna har en pojke som huvudperson och tre har en flicka som huvudperson, det urvalet har jag medvetet gjort för att få en jämn fördelning mellan flickor och pojkar. Jag har tittat på vilka attribut, det vill säga personlighetsdrag, kläder och handlingar som personen har och utför.

6.2 Barnbokskatalogen

Barnbokskatalogen är en katalog som ges ut av statens kulturråd varje år för att ge barn mellan 0-19 år boktips. Den lämpar sig även till vuxna för att tipsa om bra barnböcker. Den finns att hämta gratis på alla bibliotek runt om i Sverige. Förskolor, vårdcentraler, väntrum, bokhandlar med flera kan beställa katalogen. Katalogen har funnits sedan 1999.

Katalogen finansieras av statens kulturråd som har regeringens uppdrag att öka läsningen, framförallt hos barn. Huvudsyftet med katalogen är att visa bredden och mångfalden i de böcker som ges ut.

De böcker som finns med i katalogen är cirka en fjärdedel av de böcker som bokförlagen skickar in till katalogens urvalsgrupp och som släppts det aktuella året. Urvalsgruppen består av sju stycken personer som har speciell kunskap inom någon genre inom barn- och ungdomslitteratur. Det finns inga barn med i gruppen utan de vuxna tar fram sitt barnsinne när de väljer bland böckerna. Gruppen läser många av de inskickade böckerna och väljer sedan ut vissa som presenteras i katalogen. Det finns även möjlighet för elever att rösta på sina favoritböcker på bokjuryns hemsida, där finns alla böcker som publicerats i Barnbokskatalogen (www.barnbokskatalogen.se).

6.3 Intervjuer

För att få legitimitet för de böcker jag valt har jag även genomfört ett antal intervjuer. Jag valde slumpmässigt ut fem större städer i Sverige: Malmö, Stockholm, Göteborg, Sundsvall och Kiruna. Därefter gjorde jag ytterligare ett slumpmässigt urval av tre skolor i varje stad. De personer jag i första hand ville intervjua var den ansvarige för bokinköpen på skolan, en del var bibliotekarier andra var pedagoger. Mina intervjuer gjordes över telefon då jag hade begränsat med tid. Mina frågor löd:

- Känner du till Barnbokskatalogen?
- Använder du dig av den när du väljer och köper in böcker?
- Vad tittar du på när du gör ditt urval i katalogen?

För de informanter som inte kände till Barnbokskatalogen:

- Vilka kriterier utgår du ifrån när du väljer och köper in böcker till eleverna. Till exempel författare, bilder, tips eller annat?

6.4 Intervjuerna i korthet

Resultatet av de intervjuer som genomfördes är mycket blandat. Antingen har man en bibliotekarie eller någon annan ansvarig som gör alla inköp av barnböcker eller så finns det varken ansvarig eller bibliotek på skolan. Övervägande är ändå de informanter som har ett brinnande intresse för böcker och tycker att det är mycket viktigt att bjuda in eleverna och ta vara på deras kunskap och tillgodose deras önskemål när man väljer böcker. På de skolor där

ingen ansvarig finns förmedlar man att det inte är något man trivs med och vill få ordning på, men dessa personer känner sig trots det maktlösa och har tappat hoppet. Tretton av dessa femton tillfrågade bibliotekarier/pedagoger känner till Barnbokskatalogen och alla de använder sig av den på något sätt. Det visar på att katalogen har stor påverkan och ett gott rykte, den är viktig och fyller sin funktion.

Tre av de skolor som finns med i undersökningen saknar helt bibliotek. I vad som framgick under intervjun utnyttjades heller inget annat närliggande bibliotek.

6.5 Barnböckerna som analyserats

Nedan ges en kortare presentation av innehållet i de sex barnböcker som analyserats.

Erik seglar, Torsten Bengtsson 2011 Nypon förlag.

Boken handlar om Erik som ska lära sig att segla. Han och hans pappa åker till havet där tränaren Kalle och de övriga barnen väntar. Kalle talar om att det blåser för mycket så de får bara segla i hamnen. Erik hör inte på utan styr ändå ut sin jolle långt utanför hamnen. Vädret blir sämre men det hela går ut på att Erik trots omständigheterna ändå klarar sig själv ute på det stormiga havet. Han får skäll av Kalle medan Eriks pappa inte verkar så bekymrad.

Heja Tulla, Margareta Nordqvist 2011 Bonnier Carlsen förlag.

Heja Tulla handlar om Pelle som bor på en bondgård med många djur. Han älskar att rida på Tulla. Pelle tycker det är jättekul att rida och drömmer sig bort till fantasins värld där han är riddare, cowboy och indian. Boken skildrar Pelle i alla dessa olika skepnader och hur stark och modig han känner sig i dessa olika roller.

Jacob och matchtröjan som försvann, Rüdiger Bertram 2011 Berghs förlag.

Den här boken handlar om Jacob när han får en ny matchtröja av sin tränare, han ser det som en stor ära. Först blir den smutsig men det fixar Jacob genom att tvätta den. Lagom till den viktiga matchen är tröjan försvunnen. Den har av misstag kommit med i klädhögen som skulle skänkas till välgörenhet. Jacob och hans kompis Paul gör allt de kan för att hitta tröjan. De söker upp lastbilen som samlar in kläderna och börjar leta. Det slutar väl och efter diskussion med chauffören lyckas pojkarna få tillbaka tröjan.

Jag är inte mörkrädd, Fanny Joly 2011 Berghs förlag.

Bokens huvudperson heter Nina. Det är kväll och Nina ska lägga sig. Det blir strömavbrott mitt i natten och Nina blir jätterädd. Genom hela boken får man följa Nina när hon smyger upp och försöker ta reda på vad som hänt. Tillslut är strömmen tillbaka och mamma och pappa förklarar att allt är bra igen och Nina kan åter lägga sig i sin säng.

Junia börjar skolan, Frida Lindgren Karlsson 2011 Hegas förlag.

Boken handlar om en flicka som heter Junia, det är hennes första skoldag och hon är nervös. Boken börjar med att man får se hur Junia gör sig extra fin i håret och klär på sig sina nya kläder. Väl i skolan känns det bättre och fröken visar sig vara snäll. Dagen i skolan blir bra och Junia märker att hon känner igen flera i skolan. Det visar sig att det inte var så farligt i skolan som hon först trodde.

Min vän Boris, Mats Wänblad och Pelle Forshed 2001 Rabén och Sjögren förlag.

Ebba och Boris är de två som är huvudpersoner i denna bok. De har precis blivit vänner och Boris visar sig vara lite annorlunda. Eftersom de inte får vara med att spela fotboll med Ebbas andra vänner går de hem till Boris istället. Boris bor i ett gammalt kråkslott med en massa kusliga saker i. Hans familj är en spökfamilj och de har helt andra vanor en vad en vanlig familj har, Boris pappa till exempel, sover i en kista. Ebba och Boris finner varandra trots deras olikheter och bryr sig inte om vad andra tycker om dem.

7. Metod

I detta kapitel kommer jag att redogöra för hur min studie genomförts. Här kommer jag att beskriva vilka metoder och tillvägagångssätt jag använt mig av och varför jag valt dessa. Metoden utgår från både intervjuer och textanalys av empiriskt material.

Analysen jag använt mig av i denna undersökning bygger på ett hermeneutiskt angreppssätt, här nedan kommer en redogörelse för vad hermeneutik innebär i stora drag.

Jag använder mig i denna undersökning av en kvalitativ metod eftersom det ger mig en mer fördjupad kunskap och insyn om hur genus förmedlas i böckerna. Jag kommer även att räkna hur många pojkar respektive flickor det finns med i böckerna, där av kommer jag att kombinera kvalitativ och kvantitativ metod.

7.1 Hermeneutik

Hermeneutik handlar i första hand om att tolka men även att förstå och förmedla. Här delar man in den hermeneutiska teorin i tre riktningar: existentiellt inriktad hermeneutik, misstankens hermeneutik och allmän tolkningslära (Fejes och Thornberg 2009:62–65).

När man som forskare analyserar och tolkar någonting måste man vara medveten om att man alltid ser saker utifrån sin egna förförståelse. Våra möten med någon eller något är aldrig förutsättningslösa. Man kan som människa inte frångå sina förväntningar, fördomar, åsikter, värderingar eller känslor. Om man så långt man förmår medvetandegör dessa egenskaper man bär med sig kan man aktivt se om ens tolkningarna påverkats av dem. Utifrån detta sätt att pröva sina tolkningar kan man försöka finna andra tänkbara tolkningar (Starrin och Svensson 1994:82).

Även Ödman instämmer om att när vi studerar något gör vi det alltid utifrån olika infallsvinklar, vi kan aldrig ställa oss utanför oss själva och det vi är. Allt vi tolkar och förstår färgas av att vi är historiska varelser (Ödman 1994:9).

7.2 Kvalitativ metod

Inom forskning kan man höra talas om kvantitativ och kvalitativ metod. Man använder sig av den som bäst lämpar sig för sin egen undersökning. Kvalitativ metod svarar på hur någonting är och används bäst när man vill undersöka karaktärer och egenskaper. Om man som forskare

använder sig av en kvalitativ metod gäller det att sätta sig in i och se världen utifrån det som undersöks perspektiv, man måste se på det fenomen man studerar *inifrån*.

Kvalitativ metod kan ses som ett samlingsbegrepp för hur tillvägagångssättet kan se ut när man ska sätta sig in i ett område. Författarna menar att metoden innefattar fem tekniker: deltagande observation, direkt observation, analys av källor och informant- och respondentintervjuer (Holme & Solvang 1997:91-92).

7.3 Kvantitativ metod

Kvantitativ metod syftar till att få svar på frågor som gäller samband och mängder med mera, enkelt sagt data som går att samla in och räkna och redovisa i siffror och diagram. Sådana data kallas ofta även *hård data* (Larsen 2009:22).

Jag kommer att kombinera kvalitativ och kvantitativ metod i min undersökning. Att kombinera dessa två metoder kan enligt Holme och Solvang ha sina fördelar. Här presenteras några av dessa fördelar:

- Genom att på flera sätt komma fram till samma resultat stärks fenomenets giltighet
- Det samma gäller för tilliten i analysen
- Man studerar fenomenet ur olika vinklar och det bidrar till en mer nyanserad bild av fenomenet som studeras

Det viktiga enligt författarna är att hitta den metod som passar bäst till det syfte och den frågeställningen man har (Holme & Solvang 1997:86).

7.4 Modeller som stöd för analysen

Metodiskt utgår jag från Karin Milles bok *Jämställt språk* (2008) när jag gör mina analyser av barnböckerna. Jag angriper texterna med stöd i hennes resonemang kring frågor om en jämställd syn på både språk och text. Jag kommer även att använda det schema för kvinnliga respektive manliga egenskaper som tidigare nämnts (Nikolajeva 2004).

Milles menar att det är av stor vikt att inkludera både kvinnor och män när man skriver och talar. Man ska även undvika att förmedla fördomsfulla och typiska manliga och kvinnliga könsmonster. Hon menar att man ofta skildrar kvinnor som makar och mammor medans männen beskrivs utifrån vad det har för yrke. Detta mönster kan även ses i barnböcker då manliga huvudpersoner dominerar. Pojkarna är ute på äventyr medans flickorna oftast är hemma i familjens trygga famn. I sin bok *Jämställt språk* (2008) ämnar hon dela med sig av

redskap som kan vara till nytta för att gagna jämställdhet kvinnor och män emellan. Att inte applicera särskilda könstillhörigheter så som utseende eller kläder på personerna i en text när de inte är relevanta, att skildra kvinnor utifrån andra sätt än deras förhållanden till andra eller hemmet och män utifrån deras yrke och att texten riktar sig till både kvinnor och män är några av de saker Milles tar upp (Milles 2008:12,23, 63-69).

Nikolajeva instämmer med Milles beskrivning om flickor och pojkar i barnböcker. Män, kvinnor, flickor och pojkar skildras i barnböcker utifrån de förväntningarna och de normer som för tillfället är rådande i samhället(Nikolajeva 2004:129).

Rent konkret har jag under mina bokanalyser ställt mina valda frågor till text och bild. Det som framträtt har jag sedan vänt och vridigt på för att se de hela från olika perspektiv. Jag har därefter besvarat mina frågeställningar i analysavsnittet fråga för fråga. Mina frågeställningar föddes med hjälp av boken *Jämställt språk* (2008).

8. Analys

Nedan presenterar jag barnböckerna en och en. Jag kommer att börja med en kort sammanfattning av bokens handling därefter följer den analys jag gjort till respektive bok. För att analysen ska bli så tydlig som möjligt finns mina frågeställningar med under varje enskild bokanalys.

Erik seglar

Boken handlar om Erik och när han och hans pappa åker till havet för att Erik ska segla.

På framsidan av boken kan man se en glad Erik i sin jolle mitt ute på havet. Bilderna inuti boken är i svartvitt så av den anledningen kan inga färger utläsas på till exempel kläder om det inte framgår i texten.

Vad har personerna för kläder på sig?

Erik har inte några särskilt typiska pojkiga kläder, ett par byxor och en tröja.

Är personerna övervägande flickor/kvinnor eller pojkar/män?

Inga kvinnor eller flickor finns med i boken över huvudtaget. De andra barnen som också ska segla är så otydligt illustrerade så man inte kan avgöra om det är flickor eller pojkar.

Har personerna typiskt könsbundna attribut?

Erik har en svart, rufsigt, kort frisyr och pigga ögon. Eriks pappa skildras inte på något tydligt sätt i texten. Han illustreras i bilderna som en helt alldaglig man med lite högre hårfäste, skäggstubb och munkjacka. Tränaren Kalle däremot ger ett intryck av att vare en vältränad yngre man. Han har kantigt hakparti och en lite slarvig kortklippt frisyr.

Utför personerna typiskt könsbundna handlingar?

Att det är Eriks pappa som följer med till träningen, att tränaren är man, att Erik är en pojke och att de ägnar sig åt segling kan ses som typiskt könsbundet eftersom ingen kvinna eller flicka finns med och inom sporten segling kan jag gissa att män dominerar. Erik framställs som väldigt olydig och busig när han ger sig ut på det stormiga havet trots Kalles förmaningar om att det inte är tillåtet. Genom att bemästra den farliga situationen på havet utan att ta emot hjälp av Kalle framstår han även som modig, självständig och företagsam.

”Nu kommer Kalle. Han sitter i en motor-båt.
Han ska rädda Erik. – Jag kan själv! Ropar Erik.
Erik klarar det. Han seglar in i hamnen”

(Erik seglar, 2011:13)

Eriks pappa framställs som lugn, det är tränaren Kalle som blir arg på Erik när han seglat där det är förbjudet.

”Kalle är arg. Erik måste lyda.
Annars får han inte segla mer.”

(Erik seglar 2011:14)

Pappan visar även på stort lugn i bilen på väg hem.

”– Förlåt att jag inte lyssnade på Kalle.
– Det är okej. Men gör inte om det, säger pappa.
– Nästa gång vill jag ha en stor båt. Då kan du följa
med, säger Erik.
– Det vågar jag inte, skrattar pappa.”

(Erik seglar 2011:15)

Heja Tulla

Handlingen utspelar sig på gården där Pelle bor. Man får följa med Pelle en dag då han rider på Tulla.

Framsidan på boken täcks av en fin häst med sitt föl, en kattunge och en hund. I boken är bilderna mycket tydliga och målade i klara färger. Bilderna täcker hela uppslaget på alla sidor och är väldigt detaljrika. På första och sista uppslaget visas flera olika hästraser som finns.

Vad har personerna för kläder på sig?

Pelles mamma är mycket enkelt klädd i jeans, tröja och gym-paskor och Pelle är klädd i jeans och en grön tröja. Det är tydligt att de bor på en bondgård och klär sig därefter.

Är personerna övervägande flickor/kvinnor eller pojkar/män?

Här finns båda könen representerade. De personer som finns med är Pelle och mamma, även hästarna Tulla och Totto representerar en flicka och en pojke. Pelles alldeles egna djur, Poppe som är en hund och Pyret som är en katt är könsneutrala. Någon pappa eller manlig förebild finns dock inte med.

Har personerna typiskt könsbundna attribut?

Varken Pelle eller Mamman är avbildade typiskt kvinnligt eller manligt. De sköter djuren på gården så några andra tillhörigheter än de som behövs finns inte med.

Utför personerna typiskt könsbundna handlingar?

Tulla är ett sto som är lugnt och harmoniskt, hon går i sin hage och betar gräs hela dagarna. Däremot hennes föl Totto som är en hingst är full av bus. Han bockar, sparkar och galopperar så fort han får chansen.

”Tulla är lugn och snäll. Totto är busig. Han äter ofta.

Sen springer han omkring och hoppar och skuttar tills han blir trött.”

(Heja Tulla 2011)

Författaren tilldelar här tydligt vissa egenskaper till fölet som är pojke och andra till dess mamma. Pojken framställs som busig och mamman lugn. Detta kan ses som typiska mönster för respektive kön.

Mammans ges en ganska överbeskyddande roll i boken då hon vid några tillfällen förmanar Pelle att han ska vara försiktig och hålla i sig ordentligt när han rider. Hon blir mycket orolig när han ramlar av Tulla.

”– Hur gick det? Gör det ont någonstans?

Frågar mamma oroligt.”

(Heja Tulla 2011)

Mammans överbeskyddande roll kan ses som typiskt kvinnlig.

Att Pelle är pojke och intresserad av att rida är ju inte det man oftast läser om, i de flesta hästböcker är det flickorna som dominerar. Dock drömmer Pelle sig bort till karaktärer som kan ses som manliga, cowboy, indian och riddare.

”Pelle tänker på cowboys, dom kan rida jätte- jättefort.”

(Heja Tulla, 2011)

”Tänk om man var en riddare...

En modig riddare med svärd och sköld!”

(Heja Tulla, 2011)

Samtidigt som Pelle i sina drömmar önskar att han är en cowboy som rider snabbt, en indian som flyger fram med ett spjut i högsta hugg och en modig riddare med svärd kan man skymta mer omvårdande sidor hos Pelle, som till exempel att han är väldigt mån om sina djur på gården och borstar och pysslar om Tulla. Man kan säga att Pelles karaktär inte är typiskt skildrad som pojkar i de flesta fall är i barnböcker. Genom att han tycker om att rida ställer han sig utanför den typiska pojkrullen.

Jacob och matchtröjan som försvann

Jakob får en ny matchtröja av sin fotbollstränare men när matchdagen kommer är tröjan försvunnen.

Framsidan ger ett dramatiskt och spännande intryck då den illustrerar Jakob när han upptäcker att matchtröjan är borta. Boken är fylld av färglada bilder på fotbollsskallar.

Vad har personerna för kläder på sig?

På de flesta bilderna ses de i fotbollskläder eller t-shirts och byxor i dova färger. Jakobs tränare och lastbilschauffören är schablonmässigt skildrade i träningsoverall och hängselbyxor. Jakobs pappa finns endast med på en bild, då är han klädd i blå skjorta och ett förkläde.

Är personerna övervägande flickor/kvinnor eller pojkar/män?

Boken skildrar endast pojkar och män. Att kvinnor inte finns med i boken kan tolkas som att fotbollsvärlden domineras av just pojkar och män men också att boken riktar sig till enbart pojkar.

Har personerna typiskt könsbundna attribut?

Jag vill nog påstå att denna bok måste hamna under kategorin fotbollsböcker eftersom fotboll är det som tar upp största delen av handlingen. Pojkarna håller på bilderna ofta i en fotboll eller knyter på sig fotbollsskor.

Utför personerna typiskt könsbundna handlingar?

Både Tom som är Jakobs lagkompis och Jakob själv är pojkaktigt framställda med tanke på både kläder och att de inte pratar om något annat än fotboll, match och träning. Jakob drömmer om att bli proffs.

”I Jakobs klubb finns ett proffslag som spelar i högsta ligan.

Jakobs tränare upptäckte honom på en turnering där han gjorde elva mål.

Då frågade tränaren om han ville börja spela med dem.

Klart att Jakob ville de! Han vill bli fotbollsproffs, precis

Som alla andra här.”

(Jakob och matchtröjan som försvann, 2011:8)

Däremot Jakobs andra kompis Paul är inte alls intresserad av fotboll.

”Paul går i samma skola som Jakob och är inte ett dugg intresserad

Av fotboll. Det tycker Jakob är bra, för Paul är inte avundsjuk på att

Han är bra på fotboll – som de andra killarna i skolan är.”

(Jakob och matchtröjan som försvann, 2011:10)

Den enda bilden som skildrar Jakobs pappa är liten och visar bara pappan i brösthöjd då han står och bakar kakor i köket. Jakobs pappa visas upp i en situation som man oftast är van att en mamma skulle varit i. Han står med ett förkläde på och med ett mått i handen redo att mäta upp en ingrediens till kaksmeten.

”Jakob letar efter sin pappa. Han står i köket och bakar kakor.”

(Jakob och matchtröjan som försvann, 2011)

När de ska ta tillbaka Jakobs matchtröja som av misstag hamnat på flaket på en lastbil som samlar in kläder till välgörenhet är pojkarna orädda. De hoppar modigt upp på lastbilsflaket och när den arge chauffören kommer tvekar de inte för att gå in i diskussion med honom.

” – Hallå där! Vad håller ni på med? Ropar plötsligt en man bakom dem.

– Det där är min! Jakob vänder sig om och pekar på tröjan.”

(Erik seglar, 2011:29)

De agerar listigt, självsäkert och står fast vid sin sak, att få tillbaka tröjan.

Jag är inte mörkrädd

Handlingen utspelar sig hemma hos Nina som har svårt att sova. Nina är mörkrädd och hennes föräldrar stoppar om henne flera gånger.

På bokens framsida ligger Nina nedbäddad i sin säng, hon håller om sitt röda gosedjur.

Vad har personerna för kläder på sig?

Mamma är klädd i nattlinne. Pappa och Nina är klädda i pyjamas.

Är personerna övervägande flickor/kvinnor eller pojkar/män?

Både kvinnor och män skildras i boken. Nina, mamma, pappa och grannen som är kvinna. Det är endast i denna bok som ”kärnfamiljen” skildras.

Har personerna typiskt könsbundna attribut?

Ninas gosedjur är en röd mus och hennes sängkläder har rosa stora prickar, ett par tofflor formade som två söta möss ligger på golvet nedanför hennes säng. Skillnader mellan hur kvinnliga och manliga attribut tilldelas de respektive könen kan tydligt ses. Trots att det är natt när strömmen går hemma hos Nina är mamma välkammad i håret och den kvinnliga grannen som knackar på likaså. Grannen har även läppstift och håret uppsatt. Däremot ser pappa ut som man bör göra mitt i natten, yrvaken och med rufsigt hår.

Utför personerna typiskt könsbundna handlingar?

Nina är ängslig och osäker och vill att mamma och pappa ska stoppa om och pussa henne god natt flera gånger. Plötsligt blir de svart och tyst i hela huset, då blir Nina jätterädd.

”Det är så hemskt! Nina ser ingenting! Mörkret lägger sig omkring
Henne som en kall filt och gör så att hon inte kan röra sig.”

(Jag är inte mörkrädd, 2011:15)

Hennes fantasi spelar henne ett spratt när det flaxar fåglar, kommer monster och hörs konstiga ljud. Tillslut är strömavbrotten som orsakat allt hemskt borta. Mamma håller tröstande om Nina medans pappa är den som tar hand om de som Nina välvt omkull under sin nattvandring. På bilden som illustrerar mamma och pappa sittandes i soffan är det pappa som håller i fjärrkontrollen till tv:n, det kan karakteriseras som ett manligt drag.

Ninas mamma och pappa i hjälps åt att lägga Nina igen. På bilderna i slutet av boken kan man dock tydligt se vem som är den trygga och vem som står för de modiga i familjen, mamma håller om Nina hela tiden medans pappa är den som kliver ut genom ytterdörren i mörkret för att visa att det är ofarligt.

” – Det är bara ett strömavbrott, förklarar Ninas pappa.
– Det är inte farligare när det är mörkt än när det är ljus,
Säger hennes mamma och ler.”

(Jag är inte mörkrädd, 2011:29)

Junia börjar skolan

Det är Junias första skoldag. I boken får man följa med Junia till skolan och se hur det är där.

Framsidan pryds av Junia själv, det är en glad flicka med spänne i håret. Hon ritar en rosa fjäril på svarta tavlan i skolan. För övrigt är bilderna i boken svartvita och vissa uppslag saknar bilder som kan förknippas med texten. På dessa sidor är det istället bilder på fjärilar och blommor.

Vad har personerna för kläder på sig?

Junia gör sig fin med nya kläder och borstar håret extra noga inför första skoldagen. Det är viktigt att känna sig fin tycker hon. Junia har till en början ett nattlinne som det är fullt av fjärilar på.

”Sedan tar hon på sig kläderna. De är nya. Dem har hon och mamma köpt.
En blå tröja och en röd kjol. Tröjan har en häst på magen. Junia tycker om
Hästar. Hon borstar håret fint och slätt. Sedan sätter hon e ett glittrigt spänne.”

(Junia börjar skolan, 2011:13)

Junia och de andra flickorna som finns med i boken har hårspännen, sandaler, knäkorta kjolar. Kläder som kombineras med andra attribut så som spännen, tofsar i håret och smycken gör att skillnaderna mellan könen blir ännu mer tydliga. Pappa ser rätt alldaglig ut i kort spretig frisyr.

Är personerna övervägande flickor/kvinnor eller pojkar/män?

Det finns både kvinnor, män, flickor och pojkar med i boken. Det är bara Junias pappa som finns med när Junia gör sig i ordning på morgonen.

Har personerna typiskt könsbundna attribut?

Att vara fint klädd och ha välkammat hår får ta stor plats i boken och måste därför anses viktigt. Även fröken är extra fin dagen till ära kan utläsas av bilderna. Hon har kjol, en blommig blus, målade läppar och vita pärlor i öronen.

”Nu kommer fröken in. Hon ser snäll ut, tycker Junia.

Lite gammal med brunt hår. Hennes ögon ser glada ut.”

(Junia börjar skolan, 2011:22)

Utför personerna typiskt könsbundna handlingar?

Junia tar på en sida upp Viktor, det är en pojke på hennes gamla dagis.

”Hon vet hur allt är på dagis. På dagis är barnen snälla.

Nästan alla, utom Viktor. Men han är också snäll ibland.”

(Junia börjar skolan, 2011:10)

När Junia nämmer att hon känner igen några barn i klassen sedan innan är det en flicka från ett kalas och en pojke från stallet och inte tvärtom.

”Junia tittar sig omkring. Hon känner igen några av de

andra barnen. En flicka har hon träffat på ett kalas.

En av pojkarna har hon träffat i stallet.”

(Junia börjar skolan, 2011:26)

Osäkerhet är ett personlighetsdrag som finns hos de flickor som går i klassen. På en bild står Junia och hennes kompis bredvid en pojke, alla tre äter glass. Både Junia och hennes kompis sneglar blygt på pojken medans han är fullt upptagen av sin glass utan att bry sig om flickorna.

På de sidor där det inte finns några bilder på Junia är det en massa fjärilar och blommor. Genom hela boken är det fjärilar, på Junias nattlinne, på svarta tavlan, på tapeten och runt Junia.

Min vän Boris

Denna bok handlar om Ebba och hennes nya vän Boris. Ebba får följa med hem till Boris där de sparkar fotboll hela kvällen. Bilderna i boken är stora, detaljrika, mörka och spöklika. På framsidan står Ebba och håller om sin nya vän Boris. De ser glada ut. I bakgrunden träder Boris spöklika hus fram.

Vad har personerna för kläder på sig?

Ebba och hennes tjejkompisar är inte typiskt flickigt klädda utan tränar fotboll i t-shirt, shorts och fotbollsskor i neutrala färger. Boris mamma har en enorm långklänning på sig och ser ut att vara redo att gå på fest.

Är personerna övervägande flickor/kvinnor eller pojkar/män?

Ebba och hennes kompisar är alla flickor, Boris mamma och pappa finns med och även Ebbas pappa.

Har personerna typiskt könsbundna attribut?

Ebba ser jag lite som en pojkflicka i sina fotbollskläder och håret uppsatt i en slarvig tofs. På någon bild håller hon en fotboll. Boris mamma har stort sprayat hår, lila ögonskugga, långa naglar, långklänning och handväska. Boris familj är ju ingen ”vanlig” familj därför är det svårt att ta alla kvinnliga attribut som hans mamma bär på större allvar. De är ju en spökfamilj, mammans handväska är en död råtta och runt hennes hals hänger en stor spindel. Men trots detta ser man på henne att hon är mån om sitt utseende, innan hon går ut står hon framför spegeln och kammar sig och gör sig fin. Boris är en blandning mellan spöke och skelett och skildras därför inte typiskt pojkaktig. Han är klädd i helsvart.

Utför personerna typiskt könsbundna handlingar?

Ebba och hennes kompisar är ett gäng fotbollstjejer. Boken ger ett intryck av att det är på fotbollsplanen de samlas efter skolan. De ger ett rätt tufft intryck och håller hårt på sina regler om vilka som får vara med och spela. Anledningen till att Boris inte får vara med tjejerna är för att han är kille. De kan tolkas som att de anser att fotboll är för tjejer eller en flyktväg för att slippa att tala om att Boris ser konstig ut. Deras ansiktsuttryck när de ser Boris avslöjar att anledningen nog är det sistnämnda.

”Ebbas kompisar är redan i parken. – Det här är Boris, säger Ebba.

Han ska också vara med och spela.

– Men det går inte, säger Beata. Är du galen?

– Just det, säger Py.

– För han är ju...

– ...kille, säger Beata.

– Just det, säger Py.”

(Min vän Boris, 2011)

Vid ett tillfälle visar Boris en omtänksam och välmenande sida då han ber Ebba om en tjänst för att göra sin mamma glad.

”Just de, säger Boris. Min mamma är lite speciell.

Låtsas att du blir rädd för henne, då blir hon glad.”

(Min vän Boris, 2011)

Boris har heller ingen ambition att göra sig till inför Ebba eller hennes kompisar och trots att Ebba vinner över honom i fotboll är han glad.

”De spelar ända tills det blir kväll.

Ebba vinner nästan alla matcher med 10-0.

Men Boris är glad ändå.”

(Min vän Boris, 2011)

Boris är en pojke och det är han som följer Ebba hem när hon är rädd för mörkret.

”Det har blivit mörkt ute. Ebba gillar inte mörker.

– Jag kan följa dig hem, säger Boris.”

(Min vän Boris, 2011)

Ebbas pappa står med förklädet på och steker köttbullar när Ebba kommer hem, någon mamma syns inte till. Han har varit orolig för hur Ebba kommit hem när det var så mörkt och sent ute.

”Pappa är orolig.

– Har du gått hem alldeles själv i mörkret?

Jag kunde ju ha mött dig.

– Äh, min nya kompis Boris följde mig.”

(Min vän Boris, 2011)

Pappa ser rädd och osäker ut och gömmer sig lite bakom gardinen när han tittar ut genom köksfönstret och får syn på Boris.

” – Han där ute? Men han verkar ju vara...

– ...en jättetrevlig kille, säger pappa.”

(Min vän Boris, 2011)

9. Slutsatser

I det stora hela resulterar denna undersökning i att dessa sex böcker är tämligen neutrala i sin framton vad gäller skillnader i framställningen av flickor respektive pojkar. Man kan se att författarna tänjt lite på gränserna för vad som anses som normalt för vad respektive kön bör ägna sig åt. Detta är ett resultat som överensstämmer med Österlund (2008) där även hon konstaterar att en balans mellan hur pojkar och flickor skildras går att skönja i barnböcker idag (Österlund 2008:108).

Även Andersson och Druker behandlar frågan om flickors roll och hur deras egenskaper tar sig ut i barnböcker. De medger att flickor alltid funnits med i barnböcker men att de har haft en helt annan roll än pojkar (Andersson och Druker 2008:97).

Kåreland betonar vikten av att även flickor har ett behov av att läsa om flickor med egenskaper utöver det som vanligtvis skildras i barnböcker. Detta för att kunna få figurer att identifiera sig med (Kåreland 2005:25).

I de flesta böckerna jag analyserat går det trots den i stort sett neutrala framtoningen av personerna att urskilja vissa drag som kan anses vara typiskt könsbundna. I *Junia börjar skolan* och *Jakob och matchtröjan som försvann* skildras de personer som har de mest traditionella kläderna och attributen för respektive kön. Junia och alla de andra flickorna och fröken som förekommer i boken bär typiskt flickiga/kvinnliga kläder. De barn man kan se i Junias skola följer likaså detta mönster då pojkarna har långbyxor och t-shirt medans alla flickorna bär kjol, även fröken. Man kan fråga sig om utseendet fått lika stort utrymme i boken om det var en pojke som var huvudperson? I *Jakob och matchtröjan som försvann* är killarna för det mesta iklädda fotbollskläder eller byxa med randig t-shirt till. Jakobs tränare syns i blå träningsoverall och mannen som kör lastbil bär skjorta och gröna hängselbyxor. I de övriga böckerna *Erik seglar*, *Min vän Boris*, *Heja Tulla* och *Jag är inte mörkrädd* är kläderna mer könsneutrala.

Det visar sig under analysen att i fyra av de sex böckerna endast skildras en pappa som barnets närmast vuxna. Bara i en av böckerna skildras den klassiska kärnfamiljen det vill säga mamma, pappa, barn. I den sista boken var enbart mamman synlig. Karaktärerna i samtliga böcker går att dela in i flicka och pojke utan tveksamhet även om Boris (*Min vän Boris*, 2011) är ett spöke och inte ser ut som pojkar gör i allmänhet. Nikolajevas schema (2004) för att

kategorisera pojktigt och flickigt var användbart på de flesta karaktärerna. Till en början framställs inte personerna i fråga utifrån något särskilt mönster men efterhand lyser vissa egenskaper tydligare igenom. För att nämna något som exempel på detta så är Pelle hästintresserad men drömmer sig bort till karaktärer man i första hand sammankopplar med män (Heja Tulla, 2011) och Boris är en lugn och snäll pojke som mot slutet hjälper Ebba hem när hon är mörkrädd (Min vän Boris, 2011). Slutligen är det Boris som övergår till att vara den modige och orädde.

I två av böckerna, *Junia börjar skolan* och *Jakob och matchtröjan som försvann* skildras huvudpersonerna på det mest utmärkande sättet för flickigt och pojktigt. Junia är väldigt mån om sitt utseende och hennes personlighet är blyg och ängslig. Hon har kläder och utmärkande egenskaper som starkt förknippas med flickor. Jakob är en tuff fotbollsskille som är bra enligt tränaren och han ska bli fotbollsproffs. Han framstår som orädd och självständig. Även här kan man tydligt se att personerna går att sätta in i Nikolajevas schema för typiskt flickiga och pojkiga egenskaper (Nikolajeva 2004:129).

Man kan även skönja detta mönster av att olika egenskaper läggs på det kön som troligast väntas leva upp till dem i boken *Heja Tulla*. På Pelles hästar Tulla och Tutto gör man tydliga skillnader mellan Tulla det lugna och snälla stoet och hennes vilda och busiga hingstfö. Bilderna skildrar det busiga fölet hoppa, skutta och bocka medans mamman alltid är lugn, medgörlig och snäll. Detta bidrar till att man snabbt lägger märket till fölet som tar stor plats i boken medan mamman inte är lika rolig att följa eftersom hon alltid står snällt och äter gräs. Denna iakttagelse förstärks och överensstämmer med den amerikanska undersökning om genus i barnlitteratur som även den visade på att detta är ett återkommande mönster vad gäller djurkaraktärer i barnböcker (www.fsu.edu 2011).

Pelle i *Heja Tulla* och Ebba och Boris i *Min vän Boris* ställer sig utanför det man annars kan se som typiska handlingar för respektive kön. Pelle älskar hästar och vill rida på Tulla så mycket han kan och Ebbas nya vän är en pojke som inte kan spela fotboll medan det är just det som Ebba är bra på och gillar att göra. Boris är en pojke utan egenskaper som våldsam, tävlande och känslökall. Att Erik (*Erik seglar*) som gillar att segla och Jakob som lever för att spela fotboll (*Jakob och matchtröjan som försvann*) kan istället ses som uttryck för mer pojkiga handlingar.

Någon huvudperson med egenskaper som den revolutionära Pippi Långstrump går emellertid inte att finna i någon av böckerna (Kåreland 2001:35).

Några av de föräldrarna i böckerna skildras utifrån andra karaktärer och i andra situationer än de som vanligtvis förknippas med respektive kön. Jakobs pappa bakar kakor och Ebbas pappa steker köttbullar till middag. Det är även Junias pappa som följer med på den första skoldagen, några mammor skildras inte i någon av böckerna. Detta tolkar jag som att författarna medvetet vill vidga genusbilden i samhället, det vill säga vad som anses och förväntas av att vara man och kvinna. Man har i dessa böcker vänt på dessa roller för att få en mer jämställd bild i boken. Österlund (2008) ser risker med att applicera karaktärsdrag som anses som mer kvinnliga på en man. Det kan leda till det hon kallar en genusparodi. Män som framställs som mer sårbara och omhändertagande förlorar ofta sin manlighet och det omvända för kvinnor. Det ultimata vore att inte förminska något av varken flickigt/kvinnligt eller pojkgigt/manligt utan att istället integrera dessa egenskaper på ett naturligt sätt (Österlund 2008:107).

Fördelningen mellan huruvida det är övervägande flickor/kvinnor eller pojkar/män som skildras i böckerna är spridd. Att huvudpersonerna är tre flickor respektive tre pojkar beror på att jag själv gjorde det urvalet när jag valde böckerna. Bland bipersonerna, det vill säga de andra personerna förutom huvudpersonen som finns med i boken, är det en blandning av könen som finns med. I boken *Min vän Boris* är det övervägande flickor/kvinnor medan de i böckerna *Jakob och matchtröjan som försvann* och *Erik seglar* är tvärtom. I det övriga böckerna väger antalet mellan könen jämnt fördelat.

Nettervik höjer dock ett varnande finger mot att enbart fokusera på antalet flickor eller pojkar som finns representerade i barnböckerna. Hon menar att man istället ska lägga vikten på *hur* de framställs och vilka egenskaper de tilldelas. Det är de tilldelade egenskaperna och karaktärsdragen hos flickorna och pojkarna i böckerna som kommer att påverka läsarens framtida syn på vad som anses kvinnligt och manligt (Nettervik 2004:110).

Att lägga på attribut som för sammanhanget inte är relevanta är något som Milles tar upp. Personerna som skildras oavsett om det är en man eller kvinna ska beskrivas på ett sätt som främjar lika villkor (Milles 2008:69). Tydliga exempel på situationer där särdrag som inte är relevanta för kontexten finns med i *Jag är inte mörkrädd*. När Ninas mamma och den kvinnliga grannen, trots att de har väckts mitt i natten, har välkammat hår och läppstift medan pappan ser trött och yr ut. Han är även rufsig i håret som sig bör när man just stigit ur sängen. Även Junias framtoning i *Junia börjar skolan* kan ses som typiskt skildrad utifrån könsmonstren. Junia är mån om sitt utseende, klär sig flickigt och har välkammat hår med

glittrigt spänne i. Hon gillar skolan och tycker att fröken är snäll. Följaktligen kan detta ses som en antydning till att påverka barnen i en speciell riktning om vad som anses gälla för respektive köns egenskaper och beteende (Kåreland 2005:25, 113).

Kåreland menar att varken barnboksgenrerna eller innehållet i barnböckerna är statiska utan förändras och utvecklas i samma takt som samhället utvecklas. Både föräldrar som lever ensamma och andra sammansättningar utöver kärnfamiljen kan ses i barnlitteraturen idag (Kåreland 2009:42–43). Även Hellsing tar upp denna aspekt. Synen på barnboken och synen på barnet i sig har förändrats mycket över tiden. Barnboken har gått från att till en början vara fostrande och ha ett budskap som ofta var av religiös karaktär till att istället vara underhållande och främja fantasin och lusten hos barnet (Hellsing 1999:34–35).

När det kommer till det Kåreland (2009) och Hellsing (1999) framför angående barnbokens framfart och utveckling över tid kan jag bara instämma för det visar även mina resultat av denna studie.

10. Diskussion

Mitt syfte med denna undersökning var att undersöka hur flickor och pojkar framställs i barnböcker. Jag undersökte bland annat hur de skildrades, vilka attribut de tilldelades, vilka miljöer de befann sig i och om det var en jämn fördelning mellan flickor och pojkar i böckerna. Jag är medveten om att min undersökning och mina resultat hade kunnat sätt ut på ett annat sätt om någon annan gjort en liknande undersökning eller om antalet böcker som analyserats varit större.

Jag har funnit att mycket har hänt i innehållet och en förändring har skett när det kommer till synen på flickor och pojkar och hur de framställs i barnböckerna. I likhet med Netterviks beskrivning av de tidigaste barnböckerna från 1700-talet, där synen på barnet var en helt annan än idag och hur det återspeglades i barnböckerna, kan jag i de böcker jag valt också se en återspeglning av hur samhället ser ut idag. Barnen i böckerna som analyserats leker med kompisar, ägnar sig åt olika hobbies, är självständiga och fria (Nettervik 2002: 5-11).

I det stora hela har författarna lyckats med att skildra en jämställd bild mellan flickor och pojkar. Men trots dessa ansträngningar går fortfarande spår av dessa typiska könsmonster där flickorna är snälla, osäkra och blyga och pojkarna är självsäkra, äventyrliga och modiga att finna. Dessa typiska mönster är inte statiska i någon av böckerna utan författarna pendlar mellan dessa och något mer gränsöverskridande mönster. Mitt resultat överensstämmer alltså med vad forskarna i den amerikanska undersökningen kom fram till vad gäller de traditionella könsmonstren och hur de lyser igenom (www.fsu.edu 2011).

Mot bakgrund av det Hellsing har att säga om barnbokens tidiga syfte att vara fostrande och ha en moralisk och religiös ton finner jag till skillnad från det nu att barnböcker är mer av det underhållande och utvecklande slaget (Hellsing1999:34-35,42).

Hur viktiga är då böckerna som finns i skolan för barnen? Om man ska se till vad som står i de kursplaner som är gällande tycks de vara mycket viktiga anser jag. Där står följande:

”I undervisningen ska eleverna möta samt få kunskaper om skönlitteratur från olika tider och skilda delar av världen. Undervisningen ska också bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om olika former av sakprosa. I mötet med olika typer av texter, scenkonst och annat estetiskt berättande ska eleverna ges förutsättningar att utveckla sitt språk, den egna identiteten och sin förståelse för omvärlden.”

(Lgr 11 s.222)

Den här undersökningen får betydelse för mig och andra i den kommande rollen som lärare eftersom den kan medvetandegöra de mönster och föreställningar kring genus som förekommer i barnböcker. Studien belyser även hur dessa mönster kan påverka barnets framtida syn på kvinnligt och manligt. Enligt Lgr 11 har vi som pedagoger ett uppdrag som tydligt förmedlar att vi ska motverka traditionella köns mönster i allt vårt arbete med barnen är det ännu viktigare att vara bekant och ha kännedom om detta.

Barn behöver i stor utsträckning förebilder att se upp till och identifiera sig med (Kåreland 2005:25). Böcker är och bör enligt mig vara en stor del av det flesta barns vardag. Med denna och flera andra liknande undersökningar som bakgrund måste vi som pedagoger och föräldrar ännu mer än tidigare vara uppmärksamma på de böcker vi låter våra barn läsa. Att kritiskt granska barnböcker som köps in och används i klassrummet är något man måste ta för vana för att råda bot på att inte alla barn har samma förmån och tillgänglighet till böcker som utmanar, lockar och utvecklar. Min förhoppning med denna undersökning är att bidra till upplysning inom detta område och att det i sin tur leder till vidare diskussion kring könsframställningar i barnböcker. Jag finner dess värre inga enkla genvägar att ta för att uppnå jämställdhet i barnböcker men har med denna studie sått ett frö för vidare debatt kring dessa viktiga frågor.

11. Referenslista

Analyserad litteratur

Bengtsson, Torsten (2011). *Erik seglar*. Stockholm: Nypon förlag

Rüdiger Bertram (2011). *Jakob och matchtröjan som försvann*. Stockholm: Berghs Förlag

Joly, Fanny (2011). *Jag är inte mörkrädd*. Stockholm: Berghs Förlag

Lindgren Karlsson, Frida (2011). *Junia börjar skolan*. Höganäs: Bokförlaget Hegas

Nordqvist, Margareta (2011). *Heja Tulla*. Stockholm: Bonnier Carlsen Bokförlag

Wänblad, Mats & Forshed, Pelle (2011). *Min vän Boris*. Stockholm: Rabén & Sjögren Bokförlag

Övrig litteratur

Andersson, Maria & Druker, Elina (red.) (2008). *Barnlitteraturanalyser*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur AB

Connell, R.W. (1999) *Maskuliniteter*. Göteborg: Bokförlaget Diadalos

Davies, Bronwyn (2003). *Hur flickor och pojkar gör kön*. Stockholm: Liber AB

Elvin – Nowak, Ylva & Thomsson, Heléne (2003). *Att göra kön: Om vårt våldsamma behov av att vara kvinnor och män*. Stockholm: Bonniers Förlag AB

Fejes, Andreas & Thornberg, Robert (2009). *Handbok I kvalitativ analys*. Stockholm: Liber AB

Helsing, Lennart (1999). *Tankar om barnlitteraturen*. Stockholm: Rabén & Sjögren Bokförlag

Hirdman, Yvonne (2007). *Gösta och genusordningen: feministiska betraktelser*. Stockholm: Ordfront

Holme, Idar Magne & Solvang, Bernt Krohn (1997). *Forskningsmetodik, om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur

Kåreland, Lena (2001). *Möte med barnboken*. Stockholm: Bokförlaget Natur och kultur

Kåreland, Lena (2005). *Modig och stark eller ligga lågt. Skönlitteratur och genus i skola och förskola*. Stockholm: Författarna och Bokförlaget Natur och Kultur.

Kåreland, Lena & Agneta Lindh- Munther (2005) (S)könlitteratur i förskolan. I: *Modig och stark eller ligga lågt. Skönlitteratur och genus i skola och förskola*. Stockholm: Författarna och Bokförlaget Natur och Kultur.

Kåreland, Lena (2009). *Barnboken i samhället*. Lund: Studentlitteratur AB

Larsen, Ann Kristin (2009). *Metod helt enkelt*. Malmö: Gleerups förlag

Lgr 11 (2011) *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*

Milles, Karin (2008). *Jämställt språk- En handbok i att skriva och tala jämställt*. Falun: Språkrådet och Norstedts Akademiska Förlag

Nettervik, Ingrid (2002). *I barnbokens värld*. Malmö: Gleerups förlag

Nikolajeva, Maria (2000). *Bilderbokens pusselbitar*. Lund: Studentlitteratur AB

Nikolajeva, Maria (2004). *Barnbokens byggklossar (2:a upplagan)*. Lund: Studentlitteratur

Starrin, Bengt & Svensson Per-Gunnar (1994) *Kvalitativ metod och vetenskapsteori*. Lund: Studentlitteratur AB

Österlund, Mia (2008). *Kavat men känslösam: den komplexa bilderboksfiguren i Pija Lindenbaums Gittan-trilogi*. I: Andersson, Maria & Druker, E (red), *Barnlitteraturanalyser*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur

12. Elektroniska källor

www.fsu.edu (2011). Gender in twentieth century children's books - *Patterns of disparity in titles and central characters*. (Elektronisk)

Tillgänglig:

<http://www.fsu.edu/~soc/people/mccabe/McCabeEtAl_GenderSociety_April2011.pdf>
(2011-11-05)

www.barnbokskatalogen.se(2011) Om barnbokskatalogen (Elektronisk)

Tillgänglig:

<<http://www.barnensbibliotek.se/Barnbokskatalogen/OmBarnbokskatalogen/tabid/584/Default.aspx>>
(2011-10-03)